श्री ५ को सरकार

कानून तथा न्याय मन्त्रालय

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट राष्ट्रिय पञ्चायतको सल्लाह र सम्मतिले बनाइबक्सेको तल लेखिएबमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

२०४६ सालको ऐन नं. २५

स्वस्तिश्री गिरिराजचक्रचूडामणि नरनारायणेत्यादि विविध विरुदावली विराजमान मानोन्नत महेन्द्रमाला परम नेपालप्रतापभास्कर ओजस्विराजन्य परम गौरवमय तेजस्वी त्रिभुवनप्रजातन्त्रश्रीपद परम उज्ज्वल कीर्तिमय नेपालश्रीपद परम प्रोज्ज्वल नेपालतारा परम पवित्र ॐरामपट्ट परम ज्योतिर्मय सुविख्यात त्रिशक्तिपट्ट परम सुप्रसिद्ध प्रबल गोरखादक्षिणबाहु परमाधिपति अतिरथी परम सेनाधिपति श्री श्री श्री श्री श्रीमन्महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव देवानाम् सदा समरविजयिनाम् ।

वाणिज्य बैंक ऐन, २०३१ लाई संशोधन गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावनाः वाणिज्य बैंक ऐन, २०३१ लाई संशोधन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट राष्ट्रिय पञ्चायतको सल्लाह र सम्मतिले यो ऐन बनाइबक्सेको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः (१) यस ऐनको नाम "वाणिज्य बैंक (चौथो सशोधन) ऐन, २०४६" रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. वाणिज्य बैंक ऐन, २०३१ को दफा २ मा संशोधनः वाणिज्य बैंक ऐन, २०३१ (यसपछि "मूल ऐन" भनिएको) को दफा २ को,–

(१) खण्ड (ज) मा रहेका "तत्सम्बन्धी लिखत" भन्ने शब्दहरू पछि "वा बैंकलाई मान्य हुने कुनै सुरक्षण" भन्ने शब्दहरू थपिएका छन् ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

258

(२) खण्ड (न) मा रहेका "कुनै पनि वित्तीय संस्था" भन्ने शब्दहरू पछि "वा श्री ५ को सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी वित्तीय संस्था भनी तोकिदिएको संस्था" भन्ने शब्दहरू थपिएका छन् ।

(३) खण्ड (न) पछि देहायका खण्ड (न१) र (न२) थपिएका छन्:–

"(न१) "वासलात बाहिरको कारोवार (अफ ब्यालेन्स सिट अपरेशन)" भन्नाले बैंकले दायित्व ब्यहोर्नु पर्ने सम्भावना भएको जमानत, स्वीकारपत्र, प्रतितपत्र, प्रतिवद्धता, विदेशी विनिमय सम्बन्धी अग्रिम कारोवार र त्यस्ता प्रकारका अन्य कारोवार सम्झनु पर्छ ।

(न२) "जोखिम सम्पत्ति" भन्नाले नगद, बैंक मौज्दात, अचल सम्पत्ति, राष्ट्र बैंकसंग लिनु पर्ने रकम, श्री ५ को सरकार वा राष्ट्र बैंकबाट निष्काशित ऋणपत्रमा लगानी गरेको रकम र विदेशी बैंक वा विदेशी सरकारबाट निष्काशित ऋणपत्रमा लगानी गरेको रकम मध्ये राष्ट्र बैंकले मान्यता दिएको बाहेक अन्य सम्पत्ति सम्झनु पर्छ ।"

३. मूल ऐनको दफा ३ मा संशोधनः मूल ऐनको दफा ३ को,–

(१) उपदफा (६) मा रहेका "उप-शाखा खोल्न" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "उप-शाखा वा अन्य कार्यालय खोल्न, स्थानान्तरण गर्न" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(२) उपदफा (७) मा रहेका "उप-शाखा खोल्न" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "उप-शाखा वा अन्य कार्यालय खोल्न, स्थानान्तरण गर्न" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

४. मूल ऐनको दफा ४ मा संशोधनः मूल ऐनको दफा ४ का उपदफा (१) मा रहेका "शाखा खोल्न" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "शाखा, प्रतिनिधि कार्यालय वा सम्पर्क कार्यालय खोल्न" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

५. मूल ऐनको दफा ७ मा संशोधनः मूल ऐनको दफा ७ को उपदफा (१) मा देहायको प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश थपिएको छः–

"तर राष्ट्र बैंकले श्री ५ को सरकारको स्वीकृति लिई प्रिफरेन्स शेयर जारी गर्ने निर्देशन दिएमा बैंकले त्यस्तो शेयर जारी गर्न सक्नेछ ।"

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(२) खण्ड (न) मा रहेका "कुनै पनि वित्तीय संस्था" भन्ने शब्दहरू पछि "वा श्री ५ को सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी वित्तीय संस्था भनी तोकिदिएको संस्था" भन्ने शब्दहरू थपिएका छन् ।

(३) खण्ड (न) पछि देहायका खण्ड (न१) र (न२) थपिएका छन्:–

"(न१) "वासलात बाहिरको कारोवार (अफ ब्यालेन्स सिट अपरेशन)" भन्नाले बैंकले दायित्व ब्यहोर्नु पर्ने सम्भावना भएको जमानत, स्वीकारपत्र, प्रतितपत्र, प्रतिवद्धता, विदेशी विनिमय सम्बन्धी अग्रिम कारोवार र त्यस्ता प्रकारका अन्य कारोवार सम्झनु पर्छ ।

(न२) "जोखिम सम्पत्ति" भन्नाले नगद, बैंक मौज्दात, अचल सम्पत्ति, राष्ट्र बैंकसंग लिनु पर्ने रकम, श्री ५ को सरकार वा राष्ट्र बैंकबाट निष्काशित ऋणपत्रमा लगानी गरेको रकम र विदेशी बैंक वा विदेशी सरकारबाट निष्काशित ऋणपत्रमा लगानी गरेको रकम मध्ये राष्ट्र बैंकले मान्यता दिएको बाहेक अन्य सम्पत्ति सम्झनु पर्छ ।"

३. मूल ऐनको दफा ३ मा संशोधनः मूल ऐनको दफा ३ को,–

(१) उपदफा (६) मा रहेका "उप-शाखा खोल्न" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "उप-शाखा वा अन्य कार्यालय खोल्न, स्थानान्तरण गर्न" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(२) उपदफा (७) मा रहेका "उप-शाखा खोल्न" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "उप-शाखा वा अन्य कार्यालय खोल्न, स्थानान्तरण गर्न" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

४. मूल ऐनको दफा ४ मा संशोधनः मूल ऐनको दफा ४ का उपदफा (१) मा रहेका "शाखा खोल्न" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "शाखा, प्रतिनिधि कार्यालय वा सम्पर्क कार्यालय खोल्न" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

५. मूल ऐनको दफा ७ मा संशोधनः मूल ऐनको दफा ७ को उपदफा (१) मा देहायको प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश थपिएको छः–

"तर राष्ट्र बैंकले श्री ५ को सरकारको स्वीकृति लिई प्रिफरेन्स शेयर जारी गर्ने निर्देशन दिएमा बैंकले त्यस्तो शेयर जारी गर्न सक्नेछ ।"

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

६. मूल ऐनको दफा ११ मा संशोधनः मूल ऐनको दफा ११ को उपदफा (५) मा रहेका "साधारण सभा" भन्ने शब्दहरू पछि "वा विशेष साधारण सभा" भन्ने शब्दहरू थपिएका छन् ।

७. मूल ऐनको दफा १२ मा संशोधनः मूल ऐनको दफा १२ को,–

(१) खण्ड (ग) मा रहेका "डिवेन्चरको सुरक्षणमा" भन्ने शब्दहरू पछि "वा बैंकलाई मान्य हुने अन्य सुरक्षणमा" भन्ने शब्दहरू थपिएका छन् ।

(२) खण्ड (घ) को सट्टा देहायको खण्ड (घ) राखिएको छः–

"(घ) कृषि, घरेलु उद्योग, सिंचाइ, विद्युत शक्ति उत्पादन वा श्री ५ को सरकारले तोकेको अरू कुनै क्षेत्रमा आयोजनाको सम्भाव्यताको विचार गरी बैंकले पत्याएको नेपाली नागरिकलाई अरू कसैको जमानी लिई वा नलिई एक लाख रूपैयाँसम्म कुनै धितो नलिई कर्जा दिन सक्नेछ । त्यसरी कर्जा दिंदा त्यस्तो कर्जा लिने व्यक्तिले आयकर तिर्नु पर्ने रहेछ भने निजबाट आयकर तिरेको प्रमाण पेश गराउनु पर्नेछ ।"

(३) खण्ड (ङ) पछि देहायका खण्ड (ङ१) र (ङ२) थपिएका छन्ः–

"(ङ१) बैंकहरू वा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू मिली सहवित्तीयकरणको आधारमा धितो विभाजन (पारीपासु) गर्ने गरी आपसमा भएको सम्झौता अनुसार संयुक्त रूपमा कर्जा दिने ।

(ङ२) बैंकले पत्याएको स्वदेशी वा विदेशी बैंक वा वित्तीय संस्थाको जमानतमा कर्जा दिने ।"

(४) खण्ड (ट) मा रहेका "छ महीनाको अवधि ननाघ्ने गरी" भन्ने शब्दहरू झिकिएका छन् ।

(५) खण्ड (फ) पछि देहायका खण्ड (फ१), (फ२), (फ३) र (फ४) थपिएका छन्ः–

"(फ१) सेफ डिपोजिट भल्टको व्यवस्था गर्ने ।

(फ२) राष्ट्र बैंकले तोकिदिएको शर्तमा वासलात बाहिरको कारोबार गर्ने ।

(फ३) निम्न आय भएका परिवारलाई व्यक्तिगत वा सामूहिक उत्तरदायित्वमा राष्ट्र बैंकले तोके बमोजिमको रकमसम्म ऋण दिने ।

(फ४) बैंकबाट कर्जा वा कुनै प्रकारको सुविधा लिने ऋणी वा ग्राहकको विवरण, सूचना वा जानकारी राष्ट्र बैंक, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू बीच लिने दिने ।"

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

"१९क. जोखिम व्यहोर्ने कोषः बैंकले आफ्नो कूल सम्पत्ति र वासलात बाहिरको कारोवारको दायित्व सम्बन्धी जोखिमलाई खाम्न सक्ने गरी राष्ट्र बैंकले तोकिदिए बमोजिमको अनुपातमा जोखिम व्यहोर्ने कोष राख्नु पर्नेछ ।"

१३. मूल ऐनको दफा २५ मा संशोधनः मूल ऐनको दफा २५ को सट्टा देहायको दफा २५ राखिएको छः–

"२५. वासलात र लाभहानीको हर हिसाबः बैंकले आफ्नो वासलात र नाफा नोक्सानको विवरण राष्ट्र बैंकले तोकिदिएको ढाँचा र तरीका अनुसार तयार गरी साल तमाम भएको पाँच महीनाभित्र लेखापरीक्षण सम्पन्न गराउनु पर्नेछ र त्यसमा बैंकको कार्यकारी प्रमुख, मुख्य लेखा अधिकृत र आधा भन्दा बढी सञ्चालकहरूले सही गरेको हुनुपर्छ । यसरी लेखापरीक्षण भएको वासलात र नाफा नोक्सानको विवरण सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रमुख पत्र-पत्रिकामा प्रकाशित गर्नुपर्छ ।"

१४. मूल ऐनको दफा २७ मा संशोधनः मूल ऐनको दफा २७ मा रहेका "साधारण सभाले" भन्ने शब्दहरू पछि "राष्ट्र बैंकले स्वीकृत गरेको लेखापरीक्षकहरू मध्ये-बाट" भन्ने शब्दहरू थपिएका छन् ।

१५. मूल ऐनको दफा २८ मा संशोधनः मूल ऐनको दफा २८ को,–

(१) उपदफा (२) को खण्ड (ङ) पछि देहायका खण्ड (च), (छ) र (ज) थपिएका छन् :–

"(च) जोखिम व्यहोर्ने कोष पर्याप्त मात्रामा राखेको छ, छैन ।

(छ) राष्ट्र बैंकले दिएको निर्देशन अनुरूप कार्य भएको छ, छैन ।

(ज) बैंक तथा निक्षेपकर्ताको हित र संरक्षणमा हुने कार्य भएको छ, छैन ।

(२) उपदफा (३) को अन्त्यमा देहायको वाक्य थपिएको छः–

"यस्तो प्रतिवेदन दिंदा लेखापरीक्षणसंग सम्बन्धित राष्ट्र बैंकले तोकिदिएको अन्य कागजात समेत समावेश गर्नु पर्नेछ ।"

१६. मूल ऐनमा दफा २९क. थपः मूल ऐनको दफा २९ पछि देहायको दफा २९क थपिएको छः–

"२९क. बैंकको व्यवस्थापन राष्ट्र बैंकले लिन सक्नेः (१) बैंकको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन, राष्ट्र बैंकको निरीक्षण प्रतिवेदन वा अन्य विश्वास गर्न सकिने स्रोतहरूबाट बैंकले राष्ट्र बैंकबाट दिइएको निर्देशनको पालना नगरेको,

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

शेयर होल्डर वा निक्षेपकर्ताको अहित हुने कार्य गरेको वा बैंक राम्रोसंग सञ्चालन नभएको कुरामा राष्ट्र बैंक विश्वस्त भएमा त्यस्तो बैंकको काम कारवाही सम्बन्धमा जाँचबुझ गर्न राष्ट्र बैंकले सम्बन्धित बैंकसंग कुनै सम्बन्ध नभएको बैंकिङ विषयमा जानकार व्यक्तिहरू रहेको एक जाँचबुझ समिति गठन गर्न सक्नेछ । जाँचबुझ समिति गठन गर्दा त्यस्तो समितिले जाँचबुझ गर्दा अपनाउनु पर्ने प्रकृया तथा जाँचबुझ सम्बन्धी प्रतिवेदन दिनु पर्ने अवधि समेत राष्ट्र बैंकले तोकिदिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको जाँचबुझ समितिले दिएको प्रतिवेदनबाट समेत बैंकले राष्ट्र बैंकबाट दिएको निर्देशनको पालना नगरेको, शेयर होल्डर वा निक्षेपकर्ताको अहित हुने कार्य गरेको वा बैंक राम्रोसंग सञ्चालन नगरी बैंकलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याएको देखिएमा राष्ट्र बैंकले त्यस्तो बैंकको सञ्चालक समितिलाई श्री ५ को सरकारको पूर्वस्वीकृति लिई उपयुक्त अवधिसम्म निलम्बन गरी बैंकको व्यवस्थापन आफैंले वा अन्य कुनै निकायद्वारा गर्न गराउन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम गठन भएको जाँचबुझ समितिको सम्पूर्ण खर्च सम्बन्धित बैंकले व्यहोर्नु पर्नेछ ।"

१७. मूल ऐनको दफा ३८ मा संशोधनः मूल ऐनको दफा ३८ को उपदफा (१) को सट्टा देहायको उपदफा (१) राखिएको छः–

"(१) बैंकको लेखा, बैंकले दिने कर्जा, कर्जाको वर्गीकरण, ब्याज मुतलबी (इण्टरेष्ट सस्पेन्स), वासलातबाहिरको कारोवार, मुद्रा र अन्य बैंकिङ व्यवस्था सञ्चालन सम्बन्धमा राष्ट्र बैंकले समय समयमा दिएका निर्देशन सबै बैंकले पालना गर्नु पर्नेछ ।"

१८. मूल ऐनको दफा ४८ मा संशोधनः मूल ऐनको दफा ४८ को उपदफा (२) को सट्टा देहायको उपदफा (२) राखिएको छः–

"(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको अवस्थामा त्यस्तो विवरण दिइएमा गोप्यता भङ्ग गरेको मानिने छैन :–

(क) मुद्दा वा अन्य कानूनी कारवाहीको सिलसिलामा अदालतलाई दिइएमा,

(ख) लेखापरीक्षणको सिलसिलामा लेखापरीक्षकलाई दिइएमा,

(ग) लेखापरीक्षणको प्रतिवेदन साथ लेखापरीक्षकले राष्ट्र बैंकलाई दिइएमा,

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।